

Előterjesztés a Minisztertanácshoz

I.

A magyar régészettudománynak rendkívül fontos feladatai vannak a magyar- és az egyetemes történettudomány fejlesztése terén. Magyarország földjének régészeti anyaga magában foglalja az ősközöség, a rabszolgartató társadalom és a feudalizmus korának emlékeit. Ezek az emlékek - az ország földrajzi helyzete miatt majd minden európai nép alkotásai - igen sok más ország történelmével a legszorosabb kapcsolatban állnak. A magyar régészettudomány eredményei iránt ennek megfelelően igen nagy a nemzetközi érdeklődés is, mivel a szomszéd népek történetének számos kérdése a magyar kutatás eredményeinek közzététele nélkül sen oldható meg, így ebből a szempontból is igen komoly és felelősségteljes feladatai vannak a régészettudományunknak. A korszerűen feltárt és komplex módszerrel feldolgozott régészeti leletanyag egyébként nélkülözhetetlen a magyar történettudomány valamennyi ága számára.

A régészettudomány első öt éves tervidőszakának tapasztalatai azt mutatták, hogy ezeknek a feladatoknak a megoldását a jelenlegi szervezeti keretek között nem tudjuk biztosítani.

Az ásatások, különösen az ásatási technika terén régészettudományunk elmaradt a nemzetközi színvonalától, különösen a Szovjetunió ásatásának kiváló technikájától és módszerétől. Az elmaradás oka részben az ásatásokra fordítható összegek csekély volta, részben a korszerű ásatásokhoz szükséges technikai felszerelés, komplex tudományos személyzet és a dokumentáció előállításához szükséges apparátus hiánya.

Az ásatási munka hiányosságai mellett régészettudományunk másik fő hibája a feltárt anyag szerény apparátussal történő és késedelmes feldolgozása. Ennek oka főként az, hogy a régészettudomány művelői kivétel nélkül olyan intézményekben /muzeumokban, egyetemi intézetben és hivatalokban/ dolgoznak, ahol a tudományos kutatómunka vagy nem elsőrendű vagy nem kizárólagos feladatuk.

A feldolgozó munka elméleti színvonalában mutatkozó elmaradást az is magyarázza, hogy nincs olyan intézmény, amely megfelelő elvi és módszertani szempontokat adhatott és azok keresztülvitelében megfelelő irányító és ellenőrző szerepet játszhatott volna.

A Szovjetunió és valamennyi népi demokratikus ország már régebben megtalálta azt a nemzetközi gyakorlatban jól bevált szervezeti formát, amely egyedül képes biztosítani a régészettudomány korszerű és eredményes munkáját, a régészeti kutatóintézetek szervezése útján. A magyar régészettudomány értékes hagyományai és a magyar régészet iránt joggal támasztott hazai és nemzetközi igények egyaránt szükségessé teszik a Magyar Tudományos Akadémia Régészeti Intézetének létesítését.

Az akadémiai intézet biztosítaná a szakmailag és elméletileg fejlett kutatók egy részének az intézetben való koncentrálásával a régészeti kutatás elméleti-tudományos színvonalának emelését. Az akadémiai intézet szervezésével biztosítani lehetne a korszerű régészeti kutatás nélkülözhetetlen előfeltételét, az ásatásokhoz szükséges technikai és személyi apparátust. Országunk gazdasági helyzete jelenleg még nem teszi lehetővé, hogy az ásatásokat folytató mintegy 15-20 intézmény mindegyike el legyen látva ilyen technikai és személyi apparátussal. A megoldás útja csak az lehet, hogy legalább egy intézmény - az Akadémia Régészeti Intézete - rendelkezék ilyen apparátussal és ezzel egyrészt iránymutató módon végezhesse a maga kutatásait, másrészt apparátusát szükség esetén rendelkezésére bocsáthassa a más intézmények által folytatott kiemelkedő jelentőségű ásatásokhoz. Az intézet felállítása lehetővé tenné továbbá, hogy a régészettudomány előtt álló legfontosabb súlyponti feladatokat az intézetben dolgozó kutatók a Magyar Tudományos Akadémia közvetlen irányítása alatt tervszerűen, a történelmi materializmus módszerével, magasabb színvonalon tudják elvégezni. A Régészeti Intézet tudományos tanácsának segítségével az egész ország régészeti kutatómunkájának irányítását és koordinálását is hathatósan elősegítené.

Ezeknek megvalósítása érdekében kérem a Minisztertanácsot az alábbi határozati javaslat elfogadására.

II.

A Magyar Népköztársaság Minisztertanácsának
...../1956. számú határozata Régészeti Intézet létesítéséről.

1./ A régészettudomány fejlődésének előmozdítása, az ország régészeti kutatásainak koordinálása, a magyar föld, valamint a magyar nép régészeti hagyatékának feltárása és az egyetemes régészet egyes ágainak művelése érdekében 1957. január hó 1.-től kezdődően Régészeti Intézetet /továbbiakban Intézet/ kell létesíteni.

Az Intézet elnevezése: a Magyar Tudományos Akadémia Régészeti Intézete. Székhelye: Budapest.

2./ Az Intézet feladata:

a./ Az ország régészeti kutatómunkájának fejlesztése elvi és gyakorlati iránymutatás alapján,

b./ a régészettudomány legfontosabb kérdéseinek megoldásához szükséges ásatások végzése, azok feldolgozása és a magyar régészettudomány legfontosabb kérdéseinek monografikus, illetve szintetikus feldolgozása,

o./ az országban folyó ásatások és a régészeti leletek nyilvántartása.

3./ Az Intézet élén az igazgató áll. Az Intézet igazgatóját és helyettesét, a tudományos osztályvezetőket és helyetteseiket, valamint az Intézet gazdasági vezetőjét a Magyar Tudományos Akadémia elnöke nevezi ki. Az Intézet többi dolgozójának kinevezése az igazgató hatáskörébe tartozik.

Az Intézet személyi és dologi szükségleteinek fedezéséről a Magyar Tudományos Akadémia költségvetésében kell gondoskodni.

4./ Az Intézet szervezetét és feladatkörének részletes szabályait a Magyar Tudományos Akadémia elnöke állapítja meg.

5./ Az Intézet felett a felügyeletet a Magyar Tudományos Akadémia elnöke gyakorolja.

6./ Jelen határozat végrehajtásáról a Magyar Tudományos Akadémia elnöke, pénzügyi vonatkozásaiban a pénzügyminiszterrel egyetértésben gondoskodik.

Budapest, 1956. szeptember hó.

Melléklet a Minisztertanácsi előterjesztéshez.

A Régészeti Intézet tervezett létszám- és költségvetési adatait az alábbiakban közlöm:

1./ Létszám: 32 fő, melyből 18 tudományos és 14 kiegészítő, illetve adminisztratív.

A létszám ilyen elosztását indokolja, hogy a régészet sajátos kutatómunkája elsősorban az ásatási munka és annak feldolgozása korszerű színvonalon csak megfelelő kiegészítő erők /rajzoló, restaurátor, fényképész, stb./ állandó együttműködésével biztosítható. E nélkül az apparátus nélkül az Intézet munkája nem felelhetne meg a mai követelményeknek és nem elégíthetné ki azon igényeket, amelyek létesítését indokolják

2./ Az Intézet 1957. évre tervezett hozzávetőleges költségvetése a következő:

Állománybatarozók béralapja	660.000,-- Ft
Állományon kívüliek béralapja	150.000,-- Ft
Egyéb személyi kiadások /jutalom, SzTK, stb/	145.000,-- Ft
Dologi kiadások /üzemeltetés, kiszállások, beszerzés, stb./	315.000,-- Ft

Összesen: 1,270.000,-- Ft

3./ Beruházási szükséglet

Összesen: 100.000,-- Ft

Az Intézet szervezését megkönnyíti az, hogy a már meglévő intézmények főhatóságai a Népművelési Minisztérium és a Budapesti Városi Tanács összesen 14 álláshelyet és 320.000,-- Ft-ot adnak át, továbbá belső erőből biztosítjuk a beruházási szükségletet és a költségvetésből további 100.000,-- Ft-ot. Fenti létszám és összeg tehát népgazdasági szinten nem jelent teljes egészében többletet, mert 14 álláshely és 320.000,-- Ft tárcaközi átcsoportosításával az új igény csupán

18 álláshely és 850.000,-- Ft költségvetési hitel.

4./ Az Intézet működéséhez feltétlenül szükséges egy gépkocsi biztosítása, mert teljesítőképessége, - tehát eredményes gyakorlati munkája - a kutatók munkaidejének kihasználása nagyrészt attól függ, hogy az Intézet gépkocsival rendelkezik-e vagy sem. Nemcsak tudományos, de nagy anyagi értéket lehet a jövőben megmenteni, ha a régész a nehéz műszerekkel gyorsan eléri a lelőhelyet. Lassu közlekedés, sőt gyaloglás esetén, elegendő szakember hiján, a műszerek szállításának nagy költségei miatt lehetetlen ezt a feladatot másképpen - mint gépkocsival - ellátni.

5./ Az Intézet számára megfelelő épület úgy biztosítható, hogy a Budapesti Városi Tanács VIII. ügyosztálya a Főváros műemléki jellegű épületei közül rendelkezésre bocsát egy olyan épületet, melynek jellege és építésben való tartása egyaránt indokolja, hogy

benne tudományos intézmény kerüljön elhelyezésre. Erre vonatkozólag már folytak megbeszélések a Budapesti Városi Tanáccsal, melyek alapján az épület megszerzése az Intézet létesítésének időpontjáig biztosítottnak látszik.

Budapest, 1956. szeptember 3.